Honderdnegentig jaar Gele Rijders

MS Het doet misschien wel enigszins vreemd aan dat in deze kolommen nu de aandacht van de lezers wordt gevestigd op de hierboven aangeduide verjaardag van een onderdeel van de Koninklijke landmacht welks geboortedatum ruim negentien decennia achter ons ligt. Voor het in de schijnwerpers van de publieke belangstelling doen treden van de een of andere jubilaris lijkt immers in het algemeen meer aanleiding te bestaan wanneer het gaat om een heel, half of kwart eeuwfeest of een veelvoud daarvan, bijvoorbeeld een „bicentennial". Maar de Militaire Spectator heeft nu eenmaal een zwak voor krijgsmachtdelen, wapens, dienstvakken, korpsen, eenheden en onderdelen waar men poogt de huidige personeelsbezetting begrip en waardering bij te brengen voor hetgeen in een vaak roemrijk verleden werd gepresteerd onder het vol trots hooggehouden vaandel. Voor steunverlening aan zulk streven wordt daarom steeds gaarne ruimte beschikbaar gesteld, zoals de lezer ook weer zal kunnen vaststellen zodra het eerstvolgende nummer verschijnt, dat geheel zal zijn gewijd aan de dan zeventig jaar jonge Koninklijke luchtmacht. Het is eigenlijk van ondergeschikt belang of de jubileumviering al dan niet betrekking heeft op een fraai rond aantal jaren: belangrijk is eerder dàt de schijnwerpers worden gericht op dat specifieke deel van de militaire organisatie.

In het thans voorliggende nummer treedt de rijdende artillerie voor het voetlicht wegens de honderdnegentigste verjaardag van het Korps dat sinds onheuglijke tijden bekend staat als „de Gele Rijders". Het hierna volgende artikel verhaalt in beknopte vorm de geschiedenis van dat korps, geprojecteerd tegen de achtergrond van de algemene en vaderlandse geschiedenis van de beide laatste eeuwen. Ongetwijfeld kunnen in andere korps- en onderdeelsgeschiedenissen vele parallellen worden gevonden met het wel en wee van de rijdende artillerie, en anderzijds is het interessant te bedenken dat dit speciale type artillerie op de keper beschouwd veel langer heeft geleefd dan op rationele gronden kan worden verklaard. Een dergelijke uitspraak klinkt natuurlijk hoogst merkwaardig als deel van een feestrede op de verjaarspartij van een zo eerbiedwaardige jubilaris, maar ook die historische constatering vermag niets af te doen aan ons respect voor al wat er in dat lange leven aan groots werd verricht.
Nu wordt in het volgende artikel wel aangegeven wanneer en hoe de oprichting van de rijdende artillerie plaatsvond, maar de werkelijke reden van haar ontstaan komt slechts vluchtig ter sprake. Toch is dat wel degelijk van belang, te meer omdat daaruit tevens voortvloeit waarom dat type op zeker moment in meer of mindere mate niet langer meer nodig kon worden geacht. Daarom is het dienstig daarop iets dieper in te gaan, al ware het slechts om de hierboven gedane uitspraak te rechtvaardigen. Om dat te kunnen doen, is het gewenst een blik te slaan op de ontwikkeling van de gevechtsvoering in de achttiende eeuw.

Hoewel de door Gustaaf Adolf van Zweden in de Dertigjarige Oorlog behaalde successen reeds duidelijk hadden aangetoond dat het gevechtsveld in de toekomst zou worden gedomineerd door de partij die de grootste beweeglijkheid voor, in en na de slag zou weten te ontwikkelen, had het nog ruim een eeuw geduurd eer een nieuwe veldheer erin slaagde zijn leger metterdaad de zozeer gewenste mobiliteit te verschaffen: Frederik de Grote, wiens Pruisische leger in de befaamde Slag bij Leuthen (5 december 1757) het tweemaal zo sterke Oostenrijkse leger versloeg en daarbij bewees dat ook grote infanterieformaties zich ongedacht snel konden verplaatsen naar, en verrassend beweeglijk konden manoeuvreren op het slagveld. Een bijna onoverkomelijk probleem vormde echter de nood-

zakelijke verplaatsing van de vuursteun; dat wil zeggen van het geschut, want de *artillerie vuurde met directe richting* en was dus, behoudens een enkele uitzondering, gedwongen haar stukken te verplaatsen zodra het vuur in belangrijke mate moest worden verlegd. Voor Frederik zat er dan ook weinig anders op dan te trachten zijn artillerie mobiel te maken. Dat bereikte hij door niet langer, zoals tot dan toe gebruikelijk, de *door paarden getrokken veldartillerie* in stelling te laten waar zij voor het begin van de slag was gebracht, maar de paarden steeds weer opnieuw te benutten voor snelle stellingverandering wanneer de tactische situatie dat wenselijk maakte. Als consequentie werden lichtere stukken ingevoerd, met een aangepaste bespanning, en zo ontstond de eerste *rijdende artillerie.*

Wie zich heeft verdiept in de ontwikkelingsgeschiedenis van de tactiek en de bewapening, kent ongetwijfeld de naam van Jean Baptiste de Gribeauval, de Fransman aan wiens inventiviteit de grootste verbetering van de mobiliteit van de artillerie is te danken geweest: hij voerde een strakke standaardisering door en verlichtte daarmee de logistieke problemen, voorzag de stukken van sterkere radaffuiten, veranderde de tandembespanning in een paarsgewijze, gaf elk stuk zijn eigen voorwagen en munitiewagen, en zorgde dat alle bedieningsmanschappen voortaan militairen waren en geen gehuurde burgerwerkkrachten.
De belangrijkste ontwikkeling op artilleriegebied was echter die waarbij het mogelijk werd het *vuur te verleggen zonder de stukken te moeten verplaatsen,* met andere woorden toen het *vuur met indirecte richting* gemeengoed werd. Op het moment waarop dat mogelijk werd, betekende dat in feite het einde van de rijdende artillerie. Uiteraard zouden nog belangrijke bijdragen moeten worden geleverd in de vorm van vergroting van dracht en trefzekerheid, verbetering van de richtmiddelen en de verbindingen van de waarnemers met de vurende batterij, maar dat was nog slechts een kwestie van tijd: *de rijdende artillerie wàs onmisbaar* toen het met directe richting vurende geschut de tactische eenheden niet naar de eis kon steunen; maar zodra de technische ontwikkelingen die voortdurende vuursteun weer wèl verzekerden, kon de rijdende artillerie gevoeglijk verdwijnen.

Het vorenstaande in aanmerking nemende, moet worden gezegd dat het Korps Rijdende Artillerie het ten onzent bijzonder lang heeft volgehouden. Dat is op zichzelf nog geen grote prestatie, want de Nederlandse krijgsmacht kent wel meer voorbeelden van te lang doorgaan met verouderde denkbeelden en dito materieel.

Voor de huidige Gele Rijders gaat dat overigens bepaald niét op: zij zijn dragers van de oude naam met bijbehorende krijgsroem en tradities, maar kunnen zich zonder meer meten met hun mede-artilleristen van andere onderdelen omdat zij niet alleen op dezelfde moderne leest zijn geschoeid maar ook bij herhaling hebben bewezen het hedendaagse artilleristenmétier volledig te beheersen. En daarom op deze plaats: hartelijke gelukwensen met uw jubileum, en nog vele geslaagde verjaardagen na deze!

KONINKLIJKE VERENIGING TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP

Op *woensdag 15 juni 1983* te 19.00 uur houdt de vereniging voor leden en introducé(e)s een bijeenkomst in de Filmzaal van het Opleidingscentrum Infanterie OCI te Harderwijk, Jan van Nassaukazerne, Oranjelaan 4, waar door H. A. Couzy en W. M. Verschraegen, resp. kolonel der artillerie en majoor der infanterie, LAS/OPN, de inleiding van 2 mei te Den Haag zal worden herhaald, handelende over

Pantserbestrijding in de jaren '90

Na de voordracht wordt, als gebruikelijk, gelegenheid tot discussie geboden.

Introductie: d.t.v. de secretaris, Ikol W. F. Anthonijsz, Frederikkazerne, gebouw 110, Postbus 90701, 2509 LS Den Haag (tel. tijdens diensturen (070) 73 24 33).